

Nästan en av fyra personer i EU riskerar att hamna i fattigdom eller drabbas av social utestängning. Levnadsförhållanden, fattigdomsnivåer och vägar in i och ut ur fattigdom är olika för kvinnor och män och varierar också över en människas hela liv. Unga personer (18–24 år) utgör 10 procent av alla fattiga i EU (!). Medan risken för fattigdom eller social utestängning inte skiljer sig mycket för kvinnor och män i detta skede av livet, betalar kvinnor uppenbarligen priset för jämställdhet mellan könen i äldre åldrar. De löper en mycket högre risk att hamna i fattigdom eller drabbas av social utestängning än äldre män.

Bekämpning av fattigdom i ett livscykelperspektiv

Utrotningen av fattigdom och social utestängning är en integrerad del av Europa 2020-strategin. Detta åtagande syftar till att lyfta åtminstone 20 miljoner människor ur fattigdom senast till år 2020. Medlemsstaterna står dock inför utmaningar när det gäller att uppnå detta mål. Antalet personer som lever i fattigdom har ökat sedan 2010.

Kvinnor i allmänhet löper en större risk för fattigdom i alla åldersgrupper. Under deras liv får de lägre inkomst än män, är mer benägna att arbeta i låglönade och osäkra jobb och ta arbetsuppehåll på grund av omsorgsansvar. Dessa livslånga ojämlikheter leder så småningom till inkomstklyftor, ekonomiskt beroende och högre risk för fattigdom, vilket visar sig tydligast i äldre år. Detta är särskilt oroande eftersom kvinnor utgör den största delen av den åldrande befolkningen i EU.

Livscykelperspektivet beaktar kopplingarna mellan olika steg i en persons liv och tar hänsyn till hur livets vändningar bygger på varandra för att påverka varje ytterligare steg.

EU:s politik erkänner den inverkan som kumulativa ojämlikheter har på äldre kvinnors risk för fattigdom och ekonomiskt beroende. Europeiska kommissionen har vidtagit viktiga åtgärder för att komma till rätta med könsskillnaderna inom pensioner. Den har också uppmanat medlemsstaterna att ta itu med att kvinnor oftare arbetar deltid och att deras inkomstutveckling är relativt låg, eftersom detta kan ha en negativ inverkan på pensionsrättigheterna. Dessa politiska initiativ visar att integrering av ett livscykel- och könsperspektiv i alla faser av beslutsfattandet är avgörande för att göra jämställdhet mellan kvinnor och män till en verklighet i EU och på andra håll.

(!) Källan för alla uppgifter som presenteras i faktabladet är Eurostats undersökningar (EU-LFS eller EU-SILC), 2014, om inte annat anges.

Vad innebär det att vara fattig i EU?

Fattigdom bland kvinnor och män innebär inte bara att man har en grundläggande brist på resurser för överlevnad, utan även att man fräntas sina medborgerliga, sociala och kulturella aktiviteter och möjligheter till politiskt engagemang och social rörlighet. Inom ramen för Europa 2020-strategin avser begreppet "risk för fattigdom eller social utestängning" att bo i ett hushåll som befinner sig i minst en av de tre följande situationerna:

- Risk för inkomstfattigdom.
- Utsatt för allvarlig materiell fattigdom.
- Boende i hushåll med mycket låg sysselsättning.

Ungdomar i EU står inför den högsta risken för fattigdom

Att växa upp fattig kan få livslånga konsekvenser. I EU i dag är nästan en femtedel av alla fattiga människor (19 procent) barn under 16 år. Det motsvarar nästan 23 miljoner barn som bor i fattiga hushåll.

Unga kvinnor och män har drabbats särskilt hårt av den ekonomiska krisen och står därför inför den största risken för fattigdom i EU. År 2014 var ungefär en tredjedel av ungdomarna i åldern 18–24 år i riskzonen för fattigdom eller social utestängning. Kvinnor stod inför en något större risk.

Många ungdomar kommer sannolikt att ha svårt att hitta arbete efter avslutade studier. Ungdomsarbetslösheten (15–24 år) är mycket hög, dvs. omkring 20 procent för både kvinnor och män (23 procent för män och 21 procent för kvinnor 2014) jämfört med 10 procent för den totala befolkningen.

Till och med när de har arbete är många unga fortfarande fattiga. Att ha osäkra jobb är vanligare bland dem än hos andra åldersgrupper, särskilt om de har slutat skolan tidigt. Nästan hälften av kvinnorna och över en tredjedel av männen i åldern 20–24 år (exklusive studenter) har osäkra anställningar^(?). År 2014 var andelen personer som arbetade och fortfarande riskerade inkomstfattigdom 15 procent för unga kvinnor och 12 procent för unga män i åldern 18–24 år. Dessa siffror representerar den högsta fattigdomsgraden inom arbetslivet bland alla åldersgrupper. Ungdomar som fortfarande bor hos sina föräldrar, eller får ekonomiskt stöd av dem, är bättre skyddade från fattigdom.

Könsskillnaden inom fattigdom börjar öka i högre ålder och är störst bland personer som är 75 år och äldre.

Äldre kvinnor ställs inför livslång ojämlikhet

Könsskillnaden inom fattigdom börjar öka i äldre åldrar och är störst bland personer som är 75 år och äldre (22 procent av kvinnorna jämfört med 15 procent av männen lever i riskzonen för fattigdom eller social utestängning). Under en livstid undergräver könsskillnaderna systematiskt kvinnors ekonomiska oberoende, vilket gör att de löper mycket större risk att bli fattiga senare i livet. Kvinnor står inför en rad utmaningar på arbetsmarknaden, bland annat

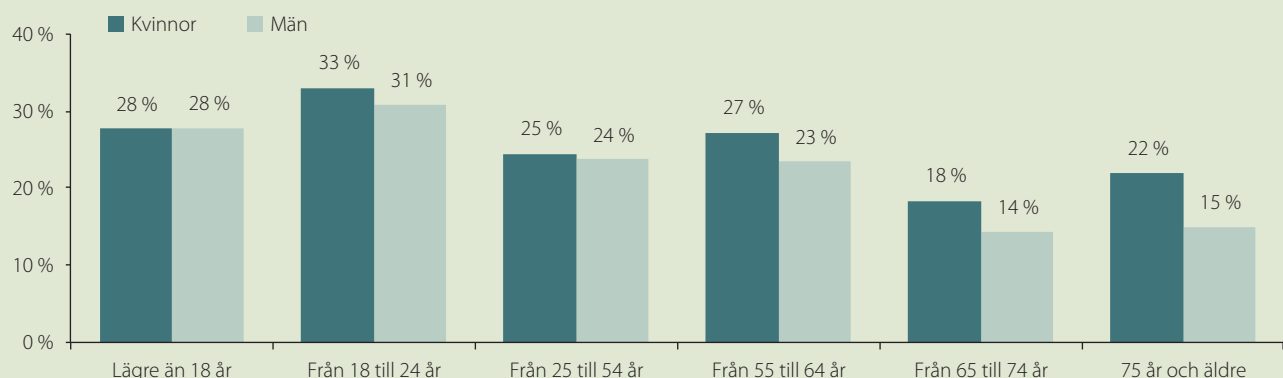
- en genomsnittlig sysselsättningsgrad som ligger under männens,
- stor chans/risk att hamna i deltidsarbete (32 procent för kvinnor jämfört med 8 procent för män),
- överrepresentation i sektorer som vanligtvis är mindre välbetalda och har begränsade karriärmöjligheter eller långsam löneökning,
- högre risk att hamna i en osäker anställning.

Kvinnor lämnar dessutom arbetsmarknaden i en lägre ålder än män, i särskilt stora antal före pensionsåldern (andelen icke-förvärvsarbetande kvinnor i åldern 55–64 år är 52 procent, medan andelen för män i denna åldersgrupp är 36 procent).

Omsorg och annat familjeansvar – som ofta inte kompenseras, undervärderas och är ojämnt fördelat – har stor inverkan på kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Detta gäller hela deras arbetsliv, även i högre åldrar. Nästan 10 procent av kvinnor som är 50 år och äldre säger att de på grund av familje- eller omsorgsansvar inte är verksamma på arbetsmarknaden och inte söker arbete. Kvinnors arbetsliv i EU-28 är 5,1 år kortare än mäns arbetsliv. Detta beror på arbetsuppehåll under arbetslivet, men också på ett tidigare utträde från arbetsmarknaden.

(?) EIGE (2017–), Gender, skills and precarious work in the EU (Kön, kompetens och osäkert arbete i EU), forskningsrapport.

Figur 1 – Risk för fattigdom eller social utestängning enligt kön och åldersgrupp (EU-28, 2014).

Källa: Eurostat, EU-SILC (ilc_peps01).

Dessa arbetsförhållanden och karriärmönster leder till ett begränsat ekonomiskt oberoende för kvinnor under hela livet, men i synnerhet i högre åldrar, och därmed till lägre pensioner. År 2014 var den genomsnittliga könsskillnaden inom pensioner i EU så hög som 40 procent ^(*).

En annan faktor som driver bort äldre människor från arbetsmarknaden är åldersdiskriminering – diskriminering av en person på grund av dennes ålder – som i kombination med könsdiskriminering skapar åtminstone en dubbel utmaning för äldre kvinnor.

Vad kan man göra för att minska risken att äldre kvinnor hamnar i fattigdom?

Öka kvinnors ekonomiska oberoende under livsrytmen

Ojämlighet mellan könen på arbetsmarknaden, bristande åtgärder för balansen mellan arbete och fritid och ojämlik fördelning och undervärdering av obetald omsorg och hushållsarbete som systematiskt undergräver kvinnors ekonomiska självständighet måste lösas. Effekten av de livslånga ojämlikheter som kvinnor upplever är särskilt tydlig i en högre ålder när många fler kvinnor än män utsätts för risken för fattigdom och social utestängning. Integrering av kön och livsrytmeperspektiv i utformningen av politiken är avgörande för att öka kvinnors ekonomiska oberoende och att bekämpa livslång ojämlikhet på lång sikt.

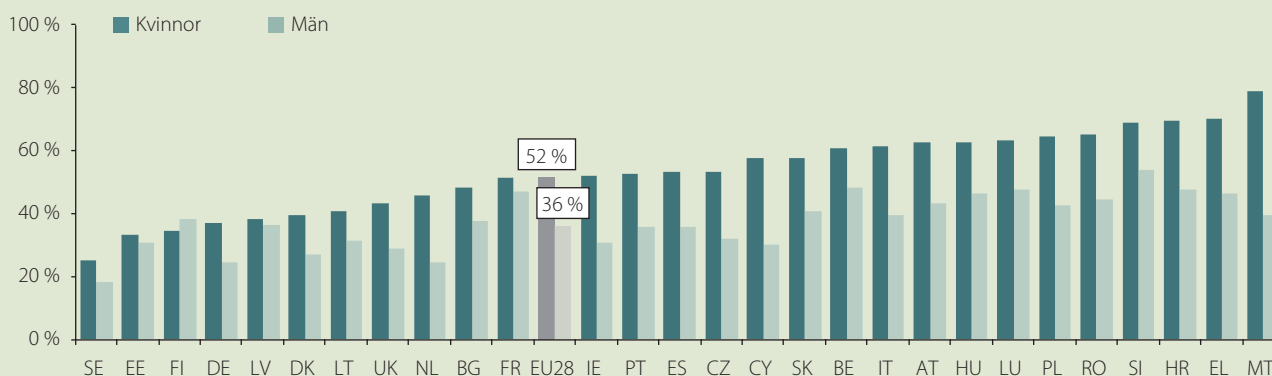
Initiativet **Tänk, handla, rapportera** utformades för att förhindra diskriminering på arbetsplatsen, inbegripet ålders- och könsdiskriminering. Det lades fram av den brittiska regeringen och är ett av de exempel på god praxis som har fastställts av EIGE. Det uppmanar företagen att tänka på jämställdhet inom arbetskraften, särskilt när det gäller rekrytering, bibehållandegrad, beföring och lön. För mer information om bra praxis, se EIGE:s webbplats.

Effekten av den livslånga ojämlikhet som kvinnor upplever är särskilt tydlig i högre åldrar.

^(*) Europeiska kommissionen (2016), Rapport om jämställdhet mellan kvinnor och män 2015, tillgänglig på: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/annual_reports/2016_annual_report_2015_web_en.pdf

Figur 2 – Äldre personers sysslolöshet enligt kön (55–64 år, 2014)

Källa: Eurostat, LFS (lfsa_ipga).

Justering av de sociala trygghetssystemen i linje med nuvarande utmaningar

De sociala trygghetssystemen och fattigdomspolitikerna måste ta itu med nya utmaningar som åldrande befolkning, förändrade familjestrukturer, nya migrationsflöden och förändrade anställningsformer och anställningsvillkor. De måste garantera ett tillräckligt ekonomiskt skydd, inte bara för traditionella anställningsformer under livscykelns, men också ta hänsyn till de som arbetar inom obetalt omsorgsarbete, atypiska eller osäkra anställningar, och de som drabbas av arbetsuppehåll på grund av omsorgsansvar.

Den årliga översynen av EU:s ekonomiska politik (den europeiska planeringsterminen) ger möjlighet att ytterligare stärka jämställdheten mellan könen under livscykelns genom att ta itu med könsskillnader inom pensionssystemen. Ett exempel kan vara tillräcklig kompensation för omsorgsperioder för både kvinnor och män och se till att de som är egenföretagare, sysslösa, arbetslösa eller har atypiska anställningar har lika tillgång till statliga pensionssystem. Trygghet vid ålderdom kräver också förbättrad tillgänglighet hos och tillgång till offentliga sociala tjänster, inklusive sjukvård och långtidsvård.

Främja synergier inom och mellan olika politikområden

Orsakerna till och erfarenheterna av fattigdom varierar kraftigt mellan olika grupper av kvinnor och män, t.ex. unga

och gamla, invandrare, ensamstående föräldrar, romer eller personer med funktionshinder. Olika politiska strategier kan stärka varandra och därför kan starkare synergier mellan strategier mot fattigdomsbekämpning och ekonomisk och social politik, t.ex. jämställdhet, sysselsättning, beskattning, familjepolitik och bostadspolitik hjälpa till att ta itu med avgörande orsaker till fattigdom och social utestängning. Till exempel kan tillhandahållande av arbetslöshetsersättning bättre skydda människor mot fattigdom när de kompletteras med åtgärder som hjälper individer att återinträda på arbetsmarknaden. Dessa kan stärkas ytterligare genom att tillhandahålla omsorgstjänster för barn, äldre personer samt sjuka eller funktionshindrade personer.

Här hittar du mer information från EIGE

- **Plattformen för ett jämställdhetsperspektiv** ger vägledning och verktyg för politiska beslutsfattare som vill integrera ett könsperspektiv inom fattigdomspolitikerna. Det finns ett särskilt avsnitt som bara handlar om fattigdom.
- **Databasen för könsuppdelad statistik** innehåller de senaste siffrorna om kön och fattigdom i EU. Uppgifterna är jämförbara mellan medlemsstaterna.
- **Resurs- och dokumentationscentrumet** tillhandahåller länkar till publikationer om fattigdom över livscykelns. De är lätta att hitta om du använder ordsökningsfunktionen.

EIGE utarbetar regelbundet rapporter där olika områden inom handlingsplanen från Peking granskas, enligt önskemål från ordförandeskapen i Europeiska unionens råd. Detta faktablad baseras på rapporten "Poverty, gender and intersecting inequalities in the EU" som utarbetades på begäran av det slovakiska ordförandeskapet (2016). I rapporten undersöks framstegen mellan 2007 och 2014 i bekämpningen av kvinnors fattigdom jämfört med män, såväl som specifika riskgrupper, som ensamstående föräldrar, funktionshindrade, migranter och romer.

Bland de senaste rapporterna finns följande:

- Gender equality in power and decision-making (Jämställdhet inom maktpositioner och beslutsfattande, 2016).
- Gender gap in pensions in the EU (Könsskillnader inom pensioner i EU, 2015).
- Gender equality and economic independence: part-time work and self-employment (Jämställdhet och ekonomiskt oberoende: deltidsarbete och egenföretagande, 2014).

Du hittar samtliga EIGE:s tidigare rapporter och publikationer om handlingsplanen från Peking på <http://eige.europa.eu/monitoring-the-bpfa>

Europeiska jämställdhetsinstitutet

Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIGE) är EU:s kunskapscentrum för jämställdhet. Europeiska jämställdhetsinstitutet stöder beslutsfattare och alla berörda institutioner i deras arbete för jämställdhet mellan kvinnor och män i Europa genom att tillhandahålla särskild sakkunskap samt jämförbara och tillförlitliga data om jämställdheten i Europa.

© Europeiska jämställdhetsinstitutet, 2017
Kopiering tillåten med angivande av källan.
Foto: Shutterstock.

Europeiska jämställdhetsinstitutet
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LITAUEN

Kontaktuppgifter

<http://eige.europa.eu/>
facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/user/eurogender
eige.sec@eige.europa.eu
+370 52157444

Print: MH-06-16-074-SV-C 978-92-9470-170-1 10.2839/248826
PDF: MH-06-16-074-SV-N 978-92-9470-173-2 10.2839/366504